

Franc Križnar

Rojen je leta 1947 v Ljubljani, vseskozi pa živi in deluje v Retečah pri Škofji Loki. Po diplomu (1978) in magisteriju (1988) iz enopredmetne muzikologije na ljubljanski Filozofski fakulteti je leta 1999 doktoriral na oddelku za glasbeno pedagogiko Akademije za glasbo Univerze v Ljubljani. Najprej je deloval v gospodarstvu, nato v kulturi, glasbenem šolstvu in nazadnje kot glasbeni novinar in urednik na Radiu Slovenija (RTV Slovenija), kjer se je upokojil leta 2007. Vmes je bil še asistent na FF UL, soustanovitelj in predstojnik dveh glasbeno informacijskih institutov (nazadnje na UM, 2005–2017), vseskozi pa (glasbeni) kritik, esejist, publicist, avtor monografij, referatov in drugih publikacij. Sodeluje in so-vodi domače in tuje simpozije, ob tem pa je še pedagog, predavatelj in urednik.

**PARTIZANSKI SKLADATELJI
SVETO MAROLT ŠPIK, RUDI
PEŠL, FRANC ŠTURM IN NJIHOV
OPUS ...**

Pred skoraj šestdesetimi leti so na nekdanjem poslopju ljubljanske Akademije za glasbo odkrili spominsko ploščo ...

Izvleček

Povod za tale članek je še danes obstoječa in obnovljena spominska plošča trem padlim partizanskim skladateljem: Svetu Maroltu – Špiku, Rudiju Pešlu in Francu Šturmu. Na poslopju nekdanje Akademije za glasbo v Ljubljani (Gospodarska ul. 8, danes je to ena od dveh zgradb Kulturnega društva Glasbena

matica Ljubljana) so jo odkrili 21. aprila 1964, pred 20. obletnico konca 2. svetovne vojne na Slovenskem.

V tem okviru so predstavljeni vsi trije glasbeniki skladatelji, njihove biografije in glasbeni opusi (v celoti: torej predvojni in medvojni), poudarek na njihovih predvojnih (glasbenih) delih pa le še enkrat več priča, da je bila slovenska glasba pred 2. svetovno vojno najmanj, kar je: popolnoma izenačena. Eni bolj in več (Marolt in še zlasti Šturm), drugi spet manj (Pešl). Za Franca Šturma avtor celo ugotavlja, da bi se ob prezigodaj umrlem učitelju in neke vrste legendi slovenske moderne glasbe s prve polovice 20. stoletja lahko in moral razviti v enega vodilnih ne le glasbenikov skladateljev, temveč in celo ideologa slovenske moderne glasbe. Še zlasti zato, ker je imel poleg Osterčeve ali kar ljubljanske »kompozicijske šole« za seboj kar dvoje uspešnih izpopolnjevanj v Pragi in Parizu. Realno stanje in vojna krutost pa je vse tri (mlade) glasbenike že zelo zgodaj odvrnila od možnosti in nadaljnega delovanja, saj so vsi trije v svojih od petindvajsetih do tridesetih letih omahnili pod streli fašistov in nacistov. Še prej pa so s svojim vokalnim in vokalno-inštrumentalnim opusom *zborov* in *samospevov* zaznamovali svoj tovrstni in idejno povsem drugačni svet. Vanj so komaj zabredli in že se je vse skupaj končalo tragično.

Uvod – Spominska plošča

Za omenjeni članek me je izzvala (obnovljena) spominska plošča na poslopju nekdanje *Akademije za glasbo* v ljubljanski Gosposki ul. 8 in ene od dandanašnjih zgradb *Kulturnega društva Glasbene matice Ljubljana*. V prvem tovrstnem *Zborniku AG* (1965; pod sliko otvoritve, 21. aprila 1964) razberemo, da je bila:

[...] na poslopju *Akademije za glasbo* na pobudo *Socialistične zveze delovnega ljudstva* dne 21. aprila 1964 odkrita spominska plošča trem padlim partizanskim skladateljem, in sicer:

Franču Šturmu, Svetu Maroltu-Špiku in Rudiju Pešlu.

Spominska svečanost se je razvijala v naslednjem redu:

Sprejem delegacij in predstavnikov na Akademiji za glasbo. Pričetek svečanosti z Žalno glasbo, ki jo je igrala Godba Ljudske milice pod vodstvom podpolkovnika Rudolfa Stariča.

Govor prof. Karla Rupla, rektorja Akademije za glasbo.

Odkrivanje spominske plošče.

Izvedba skladbe Radovana Gobca Mrtvim herojem, ki sta jo podala Invalidski pevski zbor in godba Ljudske milice pod vodstvom avtorja.

Govor zastopnika študentov Kristijana Ukmarja, slušatelja Akademije za glasbo.

Zaključek svečanosti z nastopom godbe Ljudske milice [...]

(Akademija za glasbo, 1965, str. 73).

Akademija za glasbo (danes Kulturno društvo Glasbena matica Ljubljana), Ljubljana, Gosposka 8, 21. aprila 1964 (levo). Tedanji rektor AG, violinist Karlo Rupel odkriva spomenik (21. april 1964) (desno).

To je bil glavni impulz za tale prispevek, četudi sem se malce nagibal k njemu že med pisanjem svoje predhodne znanstvene monografije *Kajuh v glasbi* (2021). Zakaj? Zato, ker je prenekateri od omenjenih skladateljev napisal svoj tehtno ustvarjeni skladateljski torzo na partizansko tematiko, marsikdo pa tudi na neminljivo Kajuhovo poezijo: *samospevi* in *zbori*. Ne glede na to, da so bili vsi trije že v svoji mladosti žrtve krutega sovražnika in kot posledica aktivne in neposredne udeležbe v partizanskem boju. Kaj bi vsi trije še ustvarili, če bi jim bilo to tudi dano? Poleg tega so imeli vsi trije za seboj tudi neposredno profesionalno šolanje, še več – kompozicijo; eden manj, spet drugi več.

Glasbena ustvarjalnost posameznih avtorjev

Svetozar Marolt, ilegalno (partizansko) ime Špik (1919–1944)

Maroltovi predniki so bili kmetje, ki so živeli v slikoviti pokrajini okoli Turjaka in Velikih Lašč. Od tod je izšel Primož Trubar, ki je dal Slovencem prvo tiskano besedo in tudi notne napeve. Tu sta se rodila pisatelja in kritika Josip Stritar in Fran Levstik. Tu je v Turjaškem gradu doživel slovenski beglogardizem enega svojih velikih porazov. Iz te zemlje je poslal slovenskemu narodu svojo himno – *Pesem borb in zmage* – mladi partizan, revolucionar in glasbenik Svetozar Marolt Špik (na poezijo Karla Destovnika Kajuha).

Glasbenik: pianist in skladatelj Svetozar Marolt je bil rojen 16. oktobra 1919 v Ljubljani, padel pa je kot talec 7. maja 1944 v Zagorju ob Savi, po tem, ko je bil kot partizan ranjen in ujet v Ravnah nad Šoštanjem. Bil je glasbenik in skladatelj, saj je neposredno pred vojno in na začetku nje same (vse do 1943, ko je odšel v partizane prek Kočevskega na svobodno ozemlje Bele krajine) študiral klavir (pri Antonu Ravniku in Antonu Trostu) in kompozicijo v *Šoli Glasbene matice* in na *Konservatoriju*¹ v Ljubljani. Sprva je skladal *samospeve* s sakralno (*O, bodi*

¹ Društvo *Glasbena matica* (v Ljubljani) je že leta 1882 ustanovilo svojo

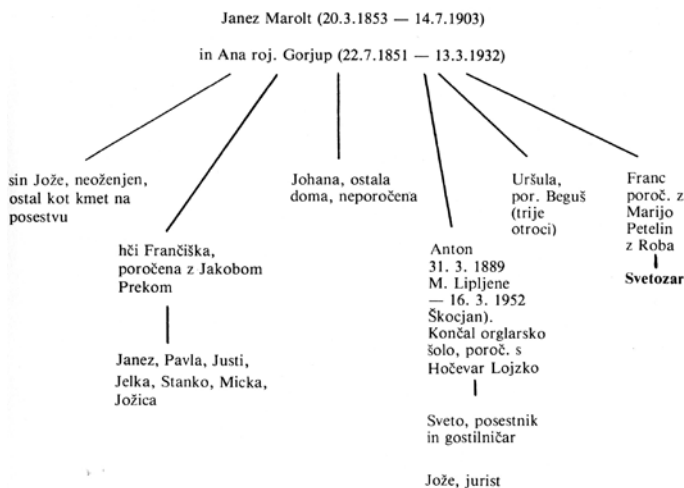
čaščena, Marija, mati moja) in ljubezensko vsebino (*Zvezde žarijo* in *Pesem ljubezni* na besedili – poezijo Vojeslava Molèta). Med narodnoosvobodilnim bojem je kot član kulturniške skupine XIV. divizije napisal njeno himno *Zaplovi pesem borb in zmag* (1943) na poezijo soborca in vodje kulturniške skupine XIV. divizije Karla Destovnika Kajuha. Uglasbil pa je še druga Kajuhova besedila, pesem *Bosa pojdiva*, *Sanjala si* idr., in Mateja Bora (Vladimirja Pavšiča) *Pesem talcev* (v: *Štiri pesmi* za glas in klavir, 1947).

Marolt, 20-letnik, ok. l. 1939 v Ljubljani (levo).

Marolt Špik pred 1944 (desno).

Glasbeno šolo, iz katere se je l. 1919 razvil *Prvi jugoslovanski konservatorij*. Leta 1926 se je ta preimenoval v *Državni konservatorij*. Imel je nižjo (4 letnike), srednjo (6 letnikov) in visoko šolo (4 letnike). Posebni oddelki na *Državnem konservatoriju* so bili: šola za dirigiranje (2 letnika), operna šola (3 letniki) in pedagoško učiteljski oddelek (4 letniki ali 8 semestrov). Leta 1939 se je državni konservatorij izpopolnil in preimenoval v *Glasbeno akademijo*. Ta je imela v svojem sestavu nižjo, srednjo in visoko šolo, dokler se ni leta 1945 reorganizirala in preimenovala v *Akademijo za glasbo*. To ime ima še danes. Leta 1949 je postala samostojna visoka glasbena šola (v: Budkovič, 1977, str. 48). Šele od 1975 je *AG* vključena v *Univerzo v Ljubljani* kot njena redna članica v svojstvu treh (umetniških) akademij.

Rodovnik družine Marolt.

O najbolj popularni Maroltovi himni, **Pesmi XIV. divizije**, je Radoslav Hrovatin zapisal: »[...] Pesnik (K. D. Kajuh) in skladatelj (S. Marolt) sta zložila to pesem in jo širila kot enoglasje s podporo harmonike. Štiriglasni stavek je priredil Radovan Gobec. Objavljena je bila pod naslovom **Zaplovi, pesem borb in zmage**, v priredbi za (pevski) basovski solo in moški zbor v pesmarici Partizanska pesem GŠ NOV in POS² 1945 (str. 46). Ker sta oba avtorja padla, ni zanesljivih podatkov o nastanku pesmi. Obstaja domneva, da je nastala novembra 1943. Pričujoča objava se opira na zbirko Zborovske pesmi, Partizanska knjiga 1970 z refrenom v priredbi R. Gobca (Vstanite, sužnji, 1976, str. 558).«

Po eni od (dokazanih) tez (Križnar, 1992, str. 148) naj bi Marolt zapustil »le« šest del, od tega 3 za zборе in 3 samospelve, podrobnejši popis vseh teh (objavljenih in neohranjenih) del pa pokaže tole:

² Glavni štab narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov.

mešani zbori: (prir. R. Gobec), *Zaplovi, pesem borb in zmage (Pesem XIV. divizije;* Kajuh), *mešani zbor* (a cappella). V: *Partizanske pesmi za mešane zборе*, Ljubljana: ZKOS,³ 1982, str. 21. *Ob tabornem ognju (mešani zbori;* Kajuh). Ljubljana: GO ZZB NOV⁴ Slovenije, 2011, str. 76–77. Harm. J. Leskovar (roj. 1934), *Pesem XIV. divizije (Zaplovi, pesem borb in zmage;* Kajuh), *mešani zbor* (a cappella). V: *Mešani zbori*, Slovenj Gradec: Cerdonis, d. o. o., 2006, str. 38 in D. Jakovljevič (1899–1978) in D. Pokrass (1905–1954), prir. S. Vremšak (1930–2004);

mladinski zbori: *Pesem XIV. divizije (Zaplovi, pesem borb in zmage, pesem je himna XIV. divizije;* prir. R. Gobec; Kajuh). V: *Partizanske pesmi za mladinske zборе*, Celje: *Zavod za kulturne prireditve Celje – MPF*⁵ Celje, 1983, str. 63, *Pesem XIV. divizije (Zaplovi, pesem borb in zmage, pesem himna XIV. divizije;* prir. R. Gobec; Kajuh). V: *Ob tabornem ognju (mešani zbori)*, Ljubljana: GO ZZB NOV Slovenije, 2011, str. 60–61;

množični zbori: *Pesem XIV. divizije (Zaplovi, pesem borb in zmage, pesem je himna XIV. divizije;* Kajuh). V: *Partizanska pesem*, Ljubljana: DZS, 1953, str. 166–167 in v: *Pesmarica naših pesmi. Delavske, partizanske in brigadirske pesmi*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1980, str. 91–92 in v: *Vstanite sužnji. Zbirka revolucionarnih pesmi narodov vsega sveta*, Ljubljana: Založna Borec, 1976, str. 300. (Ruski napev), *Iz temnih gor, enoglasna množična pesem* (a cappella). V: *Partizanski napevi*, Ljubljana: Propagandna komisija pri IOOF, junij 1945, str. 28 in v: *Vstanite sužnji. Zbirka revolucionarnih pesmi narodov vsega sveta*, Ljubljana: Založna Borec, 1976, str. 317;

moški zbori: *Zaplovi, pesem borb in zmage (pesem-himna XIV. divizije)*, prir. F. Bernard; izgubljeno. Svetozar Marolt Špik (prir. R. Gobec; Kajuh), *Pesem XIV. divizije (Zaplovi, pesem borb in zmage;* Kajuh), *moški zbor* (a cappella); eno do dvoglasni moški zbor (a cappella). V: *Partizanska pesem*, Ljubljana: DZS, 1953, str. 166–167; *Ob tabornem ognju (moški*

³ Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

⁴ Glavni odbor Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne.

⁵ Mladinski pevski festival (v Celju).

zbori), Ljubljana: *GO ZZB NOV Slovenije*, 2011, str. 19–20, in v: *Naša partizanska pesem* (2. izdaja), Ljubljana, Založba Borec: 1980, str. 142–143;

samospevi: *Bosa pojdiva (Bosa pojdiva dekle, obsorěj;* Kajuh), *samospev za glas in klavir. V. Štiri pesmi za glas in klavir.* Ljubljana: DZS, 1947, str. 8–10; *Deset samospevov iz časa NOB.* Ljubljana: *Partizanska knjiga*, 1987, str. 22–24 in *Samospevi*, Ljubljana: 1971, str. 60–64; *Naša pesem* (M. Bor), *samospev za glas in klavir. V. Štiri pesmi za glas in klavir.* Ljubljana: DZS, 1947, str. 2–4; *Pesem talcev (Le nikar ne jočite za nami;* Kajuh), *samospev. V. Štiri pesmi za glas in klavir.* Ljubljana: DZS, 1947, str. 11–13 in v. *Deset samospevov iz časa NOB.* Ljubljana: *Partizanska knjiga*, 1987, str. 25–27, *Sanjala si (Sanjala si o vrtnicah rdečih;* Kajuh), *samospev. V. Štiri pesmi za glas in klavir.* Ljubljana: DZS, 1947, str. 5–7 in *Deset samospevov iz časa NOB.* Ljubljana: *Partizanska knjiga*, 1987, str. 19–21. (prir. R. Gobec), *Zaplovi, pesem borb in zmage (Pesem je himna XIV. divizije, samospev* (izgubljeno);

drugo: *Pesem, Himna XIV. divizije (Zaplovi, pesem borb in zmage;* Kajuh; prir. S. Dlesk) za godbo na pihala (pihalni orkester), inf. V. Mustajbašić, Beograd (izgubljeno), S. Marolt Špik, *Pesem (Himna) XIV. divizije (Zaplovi, pesem borb in zmage;* Kajuh; prir. M. Borštnar in E. Istenič), harmonika solo, v. *Naša pesem. Zbirka revolucionarnih partizanskih in mladinskih pesmi*, Ljubljana: DZS, 1982, str. 28–29, S. Marolt Špik *Zaplovi, pesem borb in zmage (Pesem XIV. divizije (himna;* Kajuh; prir. F. Bernard; 1896–1984) za mešani zbor s spremljavo; ?; izgubljeno), za moški zbor in harmoniko (izgubljeno), za moški zbor in pihalni orkester (izgubljeno) in zabavnoglasbena zasedba (?; izgubljeno).

S svojimi samospevi na Kajuhova besedila in na poezijo M. Bora je potrdil svoj posebni glasbeni izraz; posebej še v delih *Zvezde žarijo, Pesem talcev* in *Sanjala si* (objavljeno po vojni, v: *Partizanska pesem*, Ljubljana: DZS, 1953; ur. R. Hrovatin).

Po spet drugih podatkih pa naj bi Marolt v poznem poletju 1943 (?) skomponiral štiri pesmi za glas in klavir: *Naša pesem* (M. Bor), *Sanjala si ...* (Kajuh), *Bosa pojdiva, dekle*

(Kajuh) in **Pesem talcev** (Kajuh). Izšle so leta 1946 ali 1947 pri DZS v Ljubljani in s sodelovanjem Radia Ljubljana.

Largo $\text{♩} = \text{♩}$. *— rože gla-te.* *Marolt Štik - 4*

Zvezde žarijo, rože gla-te

- mije že di-še dohči ve-čer jasno na

o teli moje go-vo-mi. Spe palme v bregu kraj ga-li-ra in

Marolt Štik, ZVEZDE ŽARIJO (bes. V. Mole), rkp., GZ-NUK, začetek samospeva za tenor (solo) in klavir.

BOSA POJDIVA
(besedilo: KAREL DESTOVNIK-KAJUH)

Razgibano *Svetožar Marolt-Špič*

Bosa

mf *legato*

sub lento *tempo Imo.*

pp *mf*

poj — di — va, de — kle, ob — so — rej, bosa

poj — di — va prež zem — lje tr — pe — če,

60

*Marolt Špič, BOSA POJDIVA, Samospevi 1943-1945,
Ljubljana, 1971, str. 60.*

PESEM XIV. DIVIZIJE
(Kajuh)

Zelo hvalabogam *Svelo Marolt - Špik*
Sole in svetlo znamenje *priz Radovan Ostec.*

166

167

Marolt Špik, PESEM XIV. divizije, moški zbor a cappella (Kajuh; 1943), Partizanska pesem (ur. R. Hrovatin), Ljubljana, DZS, 1953, str. 166–167.

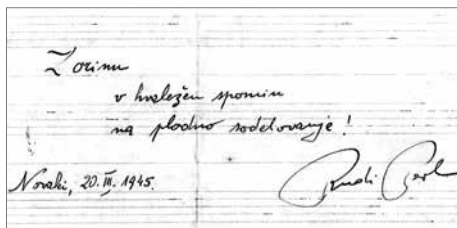
Marolt v Kajuhovi kulturniški skupini (prvi na levi) na pohodu XIV. divizije (drugi z desne stoji K. D. Kajuh, vodja).

Rudi Pešl (1916–1945)

Glasbenik je bil rojen 17. aprila 1916 v siromašni družini v Ljubljani, umrl pa je neposredno pred koncem vojne, 30. aprila 1945 v Dobravljah na Vipavskem. V Ljubljani se je po meščanski šoli vpisal na *Učiteljsišče*, kjer je maturiral 1935. Že na učiteljskem se je v prostem času rad posvečal glasbi in s sošolci so v njegovi sobici večkrat muzicirali. S svojo bistroumnostjo in marljivostjo se je uvrstil med najboljše dijakke, pri tem pa ostal vedno skromen, tih, dobrega srca in pripravljen nesebično pomagati tovarišem, kadar so potrebovali pomoč. Zaradi naprednega, »levičarskega« prepričanja, ni dobil (učiteljske) službe. Delaven, kakršen je bil, pa tudi ni mogel držati križem rok. Zato ga je želja po znanju in nadaljevanju študija privedla na ljubljansko *Filozofsko fakulteto*. S sodelovanjem v raznih zabavnih orkestrih si je tedaj služil sredstva, da je zmogel nadaljevati študij na univerzi. Ob tem je na ljubljanskem *Konservatoriju* študiral violončelo in harmonij. Tako ga najdemo tudi med študenti kot solista na eni od (skupnih) produkcij ljubljanskega *Državnega glasbenega konservatorija*, ko so »[...] na komornem večeru (21. VI. 1939) nastopili štirje ansambli, violončelisti Adolf Ravnihar, Štefan Praprotnik, Ivan Poljanšek, **Rudolf Pešl**; klavirski trio [...]«. ⁶ Medtem je dobil namestitev – službo na jugu države, v Bosni in Hercegovini, v Mogilacu pri Prijedoru. Tu se je pripravil tudi na (do)končni izpit in l. 1940 na ljubljanskem *Konservatoriju*, tedaj že na *Glasbeni akademiji*, tudi diplomiral. Zatem je odšel k vojakom in bil po napadu na Jugoslavijo (6. aprila 1941) interniran v nemško ujetništvo in nazadnje pristal v italijanski internaciji. Od tam je pobegnil k partizanom in deloval na Primorskem. Vodil je *Godbo XXXI. divizije*, potem pa *Godbo IX. korpusa*. Pešl je razvil vsestransko dejavnost kot šef *Kulturno prosvetnega centra za Slovensko Primorje in Trst*. Skupaj z glasbenim kolegom Maksom Pirnikom (1902–1993) je predaval na pevovodskih tečajih, urejal glasbene publikacije in organiziral mladinske zборе na Cerkljanskem. Zanje je skomponiral tudi ne-

⁶ Budkovič C., Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1995, str. 98.

kaj pesmi. Tako je jan. 1945 napisal **Pomladno** (na bes. Zorina; Lev Svetka, 1914–2005; obj. v *Grlici*, II/1956, št. 2, str. 37) za pionirski (3-glasni mladinski zbor, a cappella) zbor v Cerknem.⁷ Izvedena je bila marca (1945), tik pred eno zadnjih sovražnikovih ofenziv. Po nalogu štaba *IX. korpusa* je aprila 1945 odrinil z njihovo *Godbo* proti Gorici in Trstu. Na nočnem pohodu 30. aprila (1945) je padel v zasedo umikajočih se četnikov, ki so ga zverinsko ubili. Domačini so ga pokopali v Kamnjah. Prišla je tudi osvoboditev (9. maj 1945) in mati, ki je že prej izgubila enega sina borca, je nestrpno čakala, kdaj bo lahko pritisnila na srce svojega sina Rudija. Iskala ga je in spraševala po njem vračajoče se borce. Povedali so ji, da so ga videli na poti proti Trstu in da se bo zdaj zdaj vrnil. Toda Rudija ni bilo. Mati ga je po osvoboditvi prekopala v Ljubljani. Tako je prezgodnja smrt pretrgala še eno obetavno glasbeno (po)ustvarjalnost. »Ohranjena« so »le« štiri njegova dela - *zbori* (Križnar, n. d.), od teh tri (pred 20. marcem 1945): *Pesem mladine*, triglasni mladinski zbor *Pomladna* (edina izšla v tisku) in *otroški samospev* (?) *Ko bom velik*; vsi trije na Zorinovo (Lev Svetek) poezijo in vse tri za mladinski, otroški (ženski) zbor.

Pešl, naslovnica; rkp. treh mladinskih pesmi-zborov, Glasbena zbirka NUK (v Ljubljani).

⁷ Prim. rkp. v GZ-NUK, Ljubljana; z nadnaslovom »Zorinu« (Levu Svetku) v *hvaležen spomin na plodno sodelovanje. Novaki, 20. III. 1945* (podpis Rudi Pešl).

Ta Pešlova rokopisna zbirka vsebuje tri vokalne skladbe: *Pesem mladine* (enoglasni zbor s pripisanimi akordi za spremljavo), triglasni mladinski zbor (a cappella) *Pomladna* in (*otroški samospev*?) *Ko bom velik*; vse tri na Zorinovo poezijo in v Pešlovi uglasbitvi. V tisku (*Grlica*, II-2/1956, št. 2, str. 37) je izšla le *Pomladna*.

Partizanski
portret
Pešla,
ok. 1945.

Pešlova glasbena zapuščina ni velika, kajti smrt je pre-
zgodaj pretrgala njegovo življenjsko nit. Zato je ostalo mnogo
melodij še neizpetih.

Pešem mladine Zorin *Pešl. Pešl.*

Glasno naj naša pe-sen za-si: Hoj, mladinci! nam na plan! Konec je
moj, onla di na, kti-če nas to- to, naš bog- dani, silni keraj, vsi stoj na
robstva, zdaj naša go-vori, svita na ogleda stojte, rja se dan!
pla, da ga njim zmagr - vi-to planemo - zadnji parit ni naš boj.
Mi, ki smo mladi, ne ho- nemo gla- se, saj se nam lepa bo doinst smelja.
Vrtne vi- hri-je našo ga- stavo pe- sen se naša pona do nade!

Pešl, PESEM MLADINE (Zorin), Novaki, 20. marca 1945,
Glasbena zbirka NUK (v Ljubljani).

Pomladna
Zorin

Veselo *mf* **Rudi Pešl**

mladinski zbor

1. Son-ce spel sme-je se skozi ve - je, sneg že po ja - sah ko-
 2. Pa - tok skoč ga - je ra - hlo mr.mra - je pe - smi-co svo - jo šu-
 3. Tam po ste-zi - ci pro - ti va-si - ci, glej, pi - o - nir - čki gre-

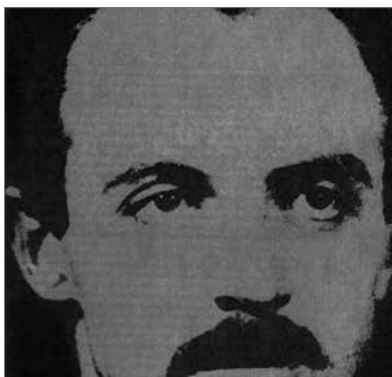
1 - pni; vma-drih da-lja - vah, v si - njih vi-ša - vah ve - dro širjančev ža - li.
 2 mi; šir - na po-lja - na vsa je pretko - na z za-kom siroben-ti - ca - mi.
 3 do; 1. to - pni; pe - sem ve-se - la je za - bi - pe - la go - ri v svobo-dno ne - bo.
 2. šu - mi;
 3. gre-do;

Pešl (bes. Zorin; Lev Svetek), POMLADNA, Grlica, II-1956, str. 37.

Franc Šturm (1912–1943)

Skladatelj in borec, partizan Franc Šturm, je bil rojen 17. junija 1912 v Št. Petru na Krasu (Pivki) v družini univerzitetnega profesorja dr. Franca in Stanislave Šturm (roj. Cvetnič). V Ljubljani je obiskoval osnovno šolo, gimnazijo in državni konservatorij. Leta 1935 je diplomiral iz kompozicije na ljubljanskem *Državnem konservatoriju* v razredu slovitega Slavka Osterca. Po diplomi v Ljubljani se je izpopolnjeval na *Mojstrski šoli Praškega konservatorija* (1935–1937) pri slovitih Josefu Suku in Aloisu Hábi. V letih 1938–1939 je odslužil vojaški rok, v študijskem letu 1939/1940 pa še dirigiranje in operno režijo v Parizu na *Ecole César Franck*. Po nemški okupaciji Pariza se je leta 1940 vrnil v Ljubljano. Nadaljeval je študij dirigiranja pri Danilu Švari in bil glasbeni sodelavec v dramskem gledališču. Simpatiziral in ilegalno je deloval doma ter se 1941 vključil v

Osvobodilno fronto. Poleti 1943 se je Franc Šturm poročil s pevko Bogdano Stritar, že avgusta istega leta pa sta odšla kot borca v partizane v Levstikovo brigado. A ne za dolgo, saj je Franc že istega leta padel v vojni, v Iškem Vintgarju 11. novembra 1943. Od leta 1950 je njegov grob na Žalah v Ljubljani.

Franc Šturm (levo). Veno Pilon, FRANC ŠTURM (Pariz, 1940, gvaš) (desno).

Med vso navedeno trojico je bil Šturm najstarejši in glasbeno strokovno (v kompoziciji) zagotovo najbolj izšolan. Skupaj s svojim pedagogom kompozicije in slovitim S. Ostercem je bil Šturm pristaš radikalnih glasbenih gibanj in zastopal napredna slogovna gibanja. Zagovarjal je načela atonalnosti in atematičnosti. Pred drugo svetovno vojno je bil v svojem izkazanem opusu zagotovo najbolj izrazit ustvarjalec komorne glasbe, ki je v tej zvrsti – razen v solističnih, zborovskih in orkestralnih skladbah – iskal pristen nešablonski in svojstven izraz v skladu z lastno mirno in skromno naravo ter estetskimi načeli, ki so bila še posebej po praških študijih na strani radikalnih glasbenih gibanj v tistem času. To slednje je potrdil tudi v svojih publicističnih spisih. V njih Šturm ni skrival odprte, pa tudi nekritične simpatije za vse, kar se je dogajalo v novi glasbi tistega časa in prostora. V tisti najmlajši generaciji slovenskih glasbenih modernistov se je Šturm razvil v osebnost, ki bi lahko pozneje in po S. Ostercu prevzela osrednjo

*Začetek Šturmovega GODALNEGA KVARTETA, 1940,
3. st. Andante molto (rkp.).*

vlogo (glasbenega umetniškega) ideologa. Šturмова predvojna ustvarjalnost se je torej odvijala v širokem razvojnem loku: od kompozicijskih principov »Osterčeve šole,« preko odklonov v neobaročno polifonijo in Hábov sistem zunaj tonalnega mišljenja do atematičnega koncepta v novi organizaciji zvoka, ki se je

razvilo na koncu njegovega šolanja v Pragi. Zadnji kompozicijski opus Šturmovega načina izražanja lahko popolnoma upravičeno označimo za atonalen. To je nov, v celoti izdelan sistem, s pomočjo katerega je Šturm po teoretični in praktični (glasbeni) plati prekinil tonalno melodijsko in harmonsko mišljenje. Pri tem je obšel dodekafonsko tehniko, katere organiziranost je bila tuja njegovi glasbeni nravi. Šturm pa se je ukvarjal tudi z glasbeno kritiko in je med tovrstno najmlajšo slovensko generacijo zavzemal pomembno mesto ideologa sodobnih glasbenih pogledov.

Njegova najpomembnejša (predvojna) dela sodijo h komornemu in solističnemu muziciranju. Slogovno gre za deloma neobaročna in deloma neoklasicistična dela:

komorna dela: *Preludij* za violino, violo in violončelo (1930), *Concertino* za deset inštrumentov, *Concertino* za flavto, klarinet, oboo in fagot (1931), *Fantazija* za violino in klavir, *Sonata da camera* za violino in klavir, *Bog, usmili se moje praznote* za dve flauti, violo, sopran, alt in tenor, *Koncert* za klavir in pihala (1932), *Sonata* za klavir (1932), (trije) *Godalni kvarteti* (*Adagio*, 1935, *Adagio molto*, 1935–1936; 1939), *Allegro* za 9 inštrumentov (1935), *Intermezzo* za violino in klavir (1937), *Su-ita* za orkester (1935–39), *Sonata* za violino solo (1936), *Caprice* pour alto et piano, *Fantasie nocturne* za saksofon, violončelo in klavir (1941); *samospevi* za glas in klavir: *Šest Vergilovih pesmi* (1934; rkp.), *Štiri pesmi na narodne tekste* (1934; rkp.), *Napisi za mesece* (Oton Župančič; 1934; prepis), *Veseli, žalostni in častitljivi koledniki* (Oton Župančič; posv. Nadi Stritarjevi; 1934; rkp.), *Trije Tagorjevi žrtveni spevi* (*To je moja molitev*, *Moj spev je odložil vse lepotičje*, *Daj, da se spôje vse pesmi moje*; 1936; rkp.), *Trije kralji*, *Tri otrokove želje*, *To je moja molitev*, *Padajo, padajo kapljice* (Oskar Hudales; 1936), *Delibaš* (Aleksander Sergejevič Puškin; 1942), (*Pet Klabundovih pesmi*; Alfred Henschke-Klabund; zadnja pesem nedokončana; b. l., rkp.), *Dve ljudski* (b. l.; rkp.), *Iskal sem svojih mladih dni* (Oton Župančič; b. l.; rkp.), *Sončna ura* (Alojz Gradnik; b. l.; rkp.), *Dar brezplodni* (Aleksander Sergejevič Puškin; 1942; rkp.), *Starka za vasjo* (Srečko Kosovel; 1942; prepis), *Bori* (Srečko Kosovel; b. l.; rkp.), *Partizanska romanca* (Jože Brejc; poznejši zapis

po spominu⁸), *Materi padlega partizana* (Kajuh; izvirnik izgubljen); skladbe za klavir: *Preludij*, (dve) *Sonati* (1932, 1936), *Mala suita* za dve violini (1933; rkp.), *Suita* (1935), *Fantazija* (1936), *Šest skladb* (1940); *Fantazija* za orgle (1934); skladbe za orkester: *Scherzo* (1931), *De profundis* za glas in 14 instrumentov (na bes. Alojza Gradnika, 1935); skladbe v ¼-tonskem sistemu: *Luftballonsuite*. *Suita* za ¼-tonski klavir, op.⁹ 3 (1934; rkp.), *Pet pesmi* za glas, violino in violončelo (Oton Župančič; rkp.), *Mala muzika* za dve violini (1934) idr.

*Stritarjeva in Šturm v
Ljubljani, februar 1942.*

⁸ Rokopisni prepis, neznana pisava, morda je to delo Bogdane Stritar (?). *Samospev* je pisan v As-duru. Pesem, natisnjena v tej izdaji, je v B-duru, sicer pa je identična prepisu iz skladateljeve zapuščine (GZ NUK). Urednik zbirke Ciril Cvetko piše v uvodu: »Šturmove samospeva iz partizanskega obdobja Materi padlega partizana in Partizanska romanca sta se ohranila po ustnem izročilu skladateljeve žene Bogdane Stritarjeve, ki je nešteto krat interpretirala predvsem prvo pesem. V smislu njenih sugestij je klavirsko spremljavo k Materi padlega partizana oskrbel najprej Ciril Cvetko, nato pa še Pavel Šivic. Šivičeva je tudi klavirska spremljava k Partizanski romanči, ki jo je prvič izvedla Nada Vidmarjeva.« (V.: *Samospevi, 1943–1945 in revolucija*, 1971: str. XXVIII, op. 5).

⁹ Opus, delo, oznaka pri številčenju skladb.

*Vrh pri Trebnjem ob italijanski vdaji; od leve proti desni:
Franc Šturm, Bogdana in Nada Stritar, Nina Pavšič (prva vrsta);
zadaj: Rudi Höhn, Niko Košir, Vladimir Pavšič, n. n. novinar in
Zvone Sintič (desno).*

Pod vplivom enega od praških učiteljev kompozicije Aloisa Hábe je Šturm skladal tudi dvanajsttotsko/dodekafonsko, četrtrtotsko in šestinotonsko glasbo. Slednji je skupaj z Ostercem še najbolj vplival na Šturmovo kompozicijsko tehniko. V partizanih je ves že dokazani radikalni opus prekinili in zaradi drugačnih možnosti in izvajalskih potreb obrnil ta umetniški (glasbeni) torzo. Zato njegove tovrstne *samospeve* zaznamuje preprosta in klena zgradba, široko čustvo, globoko doživljeni izraz. V svojem kratkem, a intenzivnem in plodnem ustvarjanju se je Šturm razvijal v glasbeno osebnost, ki bi bila utegnila v vrstah slovenskih glasbenih modernistov prevzeti po S. Ostercu osrednjo idejno (glasbeno) vlogo. Kot njegov zagovornik je Šturm zahteval strogo misel, izogibanje ponavljanjem, sekvencam, obrabljenim kadencam, osem taktnim periodam in podobnemu. Mdr. je skomponiral še:

mešani zbori: Prelepa je Selška dolina (prir. Ljudske pesmi; b. l.; rkp.), ***Psalmus et hymnus*** (posv. Srečku Kumarju; 1932;

rkp.),¹⁰ *Labod, rak in ščuka* (Ivan Krilov; posv. Srečku Kumarju; 1932; rkp.),¹¹ *Hej, brigade* (Matej Bor; izvornik izgubljen),¹² *Petindvajset (Pet in dvajset nas je tu zaprtih)* (Kajuh; izvornik izgubljen);¹³

mladinski zbori: *Tri otrokove želje* za dva glasova; Mile Klopčič; b. l.; rkp.), *Trije kralji* (za 4 glasove; Ina Slokanova; b. l.; rkp.), *Materi padlega partizana (Takrat, ko je prvič ročice razprl; Kajuh)*, *mladinski ali otroški zbor in klavir* (izgubljeno);

moški zbori: *Petindvajset (Pet in dvajset oz. Petindvajset nas je tu zaprtih; Kajuh)* po osnutku F. Šturma komp. R. Gobec, *moški zbor* (a cappella). V: NZ, XXX-30/1978, št. 1, str. 6–7;

samospevi: *Veseli, žalostni in častitljivi koledniki* za dva glasova (1935; rkp.) za 1/6-tonsko glasbo, *Dve otroški igri* iz Cicibana Otona Župančiča¹⁴ (b. l.; rkp.), *Materi padlega partizana (Takrat, ko je /si/ prvič ročice razprl; Kajuh)*. V: *Zdravo tovariš! Partizanski samospevi*, Ljubljana: Slovenski umetniški klub, 1945, str. 32–33, *Materi padlega partizana/Takrat, ko je /si/ prvič ročice razprl; samospev* – enoglasno (brez spremljave – a cappella). V: *Partizanska pesem*, Ljubljana: DZS 1953, str. 194–195, *Materi padlega partizana (Takrat, ko je /si/ prvič ročice razprl; Kajuh)* za sopran in klavir. V: *Samospevi*, Ljubljana: 1971, str. 143–146. *Petindvajset (Pet in dvajset nas je tu zaprtih; samospev; Kajuh)*, enoglasno (brez spremljave – a cappella). V: *Partizanska pesem*, Ljubljana: DZS, 1953, str. 200–201;

¹⁰ Besedilo še ni identificirano. Zapuščina Srečka Kumarja.

¹¹ Zapuščina Srečka Kumarja.

¹² V. *Naša partizanska pesem*, 1959, str. 193.

Opombe k zbirki teh pesmi je napisal Radoslav Hrovatin, ki pojasnjuje, da se Šturmov zapis te pesmi ni ohranil in da je prav on zapisal napev tako, kot mu ga je zapela Bogdana Stritarjeva po spominu (str. 212).

¹³ V. *Partizanska pesem*, 1953. Iz te zbirke je bil napev ponatisnjen v *Umetnost in revolucija – Zborovske pesmi* (prav tam, str. 184–185). V op. k tej pesmi piše R. Hrovatin, da je »[...] Rado Simoniti podrobneje stiliziral recitativni del /te/ skladbe. Pesem je primerna za izvajanje v zboru [...]« (prav tam, str. 217). In slednjič je Šturmovo zamisel uporabil še Radovan Gobec za 4-glasni *moški zbor* »PETINDVAJSET« (objavljeno v *Naših zborih*, XXX/1978, št. 1).

¹⁴ Naslov v izvorniku je *ŠTIRI OTROŠKE IZ CICIBANA OTONA ŽUPANČIČA* (uglasbeni sta le dve!).

scenska glasba:¹⁵ *Človek, Beseda, Barva. Balet* (1938),¹⁶
Glasba h komediji »Večno mlada Saloma« (Meano Cesare;
1942).¹⁷

Iz (ne)znanega Šturmovega opusa je navedenih še 9
pogrešanih del: *Suita* za klavir,¹⁸ *Op. 1*,¹⁹ *Šest malih skladb*
za ¼-tonski klavir,²⁰ *Godalni kvartet* v ¼-tonskem sistemu,²¹
Skladba za klavir in 12 inštrumentov,²² *Fantazija* za violino

Šturm, Šivic,
MATERI PADLEGA PARTIZANA,
samospev, obj. 1945
v. *Zdravo tovariši!*, str. 32–33.

¹⁵ Rokopisi se niso ohranili, razen fragmentov v osnutkih. Vprašanje je, če je skladatelj za scensko glasbo sploh izpisoval partiture. Po ohranjenih fragmentih lahko domnevamo, da je ta zvrst skladateljeve glasbe temeljila na improvizaciji.

¹⁶ Letak za predstavo v ljubljanski *Operi* 24. januarja 1938 navaja: Franc Šturm: *Človek-Beseda-Barva. Balet*. Scena in koreografija Katja Delakova. Kostumografija Avgust Černigoj. Ta gledališki list ni izšel (v. *Repertoar slovenskih gledališč 1867–1967*. Ljubljana, 1967, str. 240).

¹⁷ Premiera je bila v ljubljanski *Drami* 3. oktobra 1942 (v. prav tam, str. 142).

¹⁸ O tem delu priča Šturmovo pismo Ostercu (iz Prage, 9. novembra 1933), iz katerega je razvidno, da šteje delo 3 stavke in da je zadnjega skladatelj po Sukovem nasvetu napisal v obliki *variacij*.

¹⁹ Verjetno gre za ¼-tonsko skladbo, ker sta tudi op. 2 in 3 v tem sistemu (?).

²⁰ V pismu materi (25. marca 1933) piše Šturm, da je te skladbe končal in »[...] da je ena večja v pripravi [...]«.

²¹ Ostercu je Šturm pisal (15. novembra 1934), da se bo lotil *godalnega kvarteta* v ¼-tonskem sistemu in da bodo »[...] stavki najbrž tile: MARŠ, PESEM (*orientalsčina*), KOLO (*samo ne 2/4-takt*) in FINALE (*samo ne Rondo*) [...]«.

Kaj je Šturm mislil z oznakami v oklepajih, ni pojasnil. Za zadnji dve je mogoče sklepati glede na njegovo pojmovanje oblikovne gradnje v drugih delih, z »orientalsčino« pa je verjetno meril na možnosti 1/4-tonskega melosa v orientalskem duhu (Tudi v pismu sestri Vidi, 13. decembra 1934 in Ostercu, 12. februarja 1935).

²² V pismu sestri Vidi (25. maja 1936) je Šturm sporočil, da piše to skladbo za Nedo (Adrijančičevo, pozneje ženo Marjana Kozine) in da »[...] se muči z njo cel mesec [...]«.

MATERI PADLEGA PARTIZANA
(Kajuh +)

Fr. Šturm +
Po skladateljevih osnutkih
oskrbeli spremljavo Pavel Šivic

Otožno polglasno

Ta - krat, ko si pr - vič ro - či - ce raz - pel, ta - krat sem vra -
krat, ko na pr - sih si mo - jih še spal, ta - krat sem ti

do - sti plašno vztre - pe - ta - la: Sa - mo da mine bi, da ne bi umrli! Ta -
v sol - zañ - ne - žno še - pe -

2. *Živo močnejše*
ta - la: Glej kma - lu iz te - be cel fant bo postal! Postal si tak

fant, da bi go - re pre - mi - kal, kli - cu svobo - de se ni - si od - mi - kal, tak sem ti

-32-

in orkester, *Simfonija*,²³ *Mala fantazija* za klavir²⁴ in Pihalni

²³ V pismu materi (26. februarja 1936) sporoča Šturm iz Prage, »[...] da komponira simfonijo in da mu gre dobro spod rok [...]«

²⁴ Letnico skladbe 1935–1939 je Šturm napisal sam na naslovno stran rokopisa. Ohranjeni osnutek Šturmovega pisma Hábi (22. decembra 1935) pojasni, da ne gre za morebitno predelavo *Suite* iz leta 1935, marveč da je gradivo iz pogrešane *Male fantazije* za klavir uporabil v prvih dveh stavkih velike *Suite*.

kvintet.²⁵

NAŠA PESEM

Malej Bor.

Svetozar Marolt-Špik.

Korakoma.

mf

V go - re - čih do - mo - vih mo - re nas sov - ra - gi, v ži - vin - skih va - go - nih

S povdarkom

go - le vo - ko - vih po - de iz na - ših nas mest.

f

sf

O - genj za o - genj, pest za pest!

ff

2

Šturm, NAŠA PESEM, v. Štiri pesmi, Ljubljana, 1947, str. 2.

²⁵ Šturm piše materi iz Pariza (31. decembra 1939), da snuje pihalni kvintet za Buenos Aires in da bo kmalu gotov.

Zato pa je lahko in moral v partizanih spregovoriti o velikih človeških problemih, preprosto in toliko bolj neposredno. Pri tem še posebej izpostavimo *samospeva Partizanska romanca* (na besedilo Frančka Brejca alias Jožeta Javorška) in še zlasti za *Materi padlega partizana* (na poezijo Karla Destovnika Kajuha). Prav s tem delom je skladatelj ustvaril enega najprepričljivejših, a obenem tudi oblikovno in vsebinsko, metodično in harmonsko najpreprostejših slovenskih *samospevov*. Vprašljivo pa je še Šturmovo avtorstvo *samospeva Starka za vasjo* (bes. Srečko Kosovel), napisanega 1942 (?). Po pričevanju Šturmove žene, pevke, altistke Bogdane Stritar (1911–1992), članice SNG na osvobojenem ozemlju v Beli krajini, je mogoče sklepati, da je skladba nastala morda že pred letom 1942, vsekakor pa pred Šturmovim odhodom v partizane. Prav tako je v kronološkem pregledu nastanka skladb, objavljenem v *Pesmih borb in zmag* (1964), Šturмова skladba *Petindvajset* navedena kot *samospev*, v resnici pa gre za zborovsko skladbo. Objavil jo je Rado Simoniti v zbirki *Zborovske pesmi* (1971).

Apoteoza – Zaključek

»Mlad umrje, kogar ljubijo bogovi« (France Prešeren) zagotovo velja za vso omenjeno trojico glasbenikov skladateljev in partizanov. Vsi trije komaj 30-letniki, eden celo manj, spet drugi več (Marolt-Pešl-Šturm), so bili glasbeno in poklicno (iz)šolani v kompoziciji. Vsak od njih le malce drugotnih generacijskih let, vsak od njih »druge« šole, svojega stila ali sloga; pa vendarle vsi trije poklicni, obrtno izurjeni skladatelji, ki so svoj ustvarjalni credo započeli še pred začetkom druge svetovne vojne. Ta je prekinila ali vsaj zaobrnila njihova do tedaj uveljavljena načela modernizmov. Poleg tega pa jih je v tistih nekaj letih (največ med letoma 1943 in 1945), redkih ustvarjalnih letih, in to kar v sami borbi, saj so bili vsi trije borci, partizani, tudi glasbeno povsem zasukala. Svoja moderna oz. predvojna leta privrženosti modernizmu ali kar radikalizmu so med vojno v vseh muzikoloških analitičnih elementih svojih kompozicij sila

PARTIZANSKA ROMANCA
(besedilo: FRANČEK BREJC)

Franci Šturm
klavirska spremljava: Pavel Sivic

mf PRIPOVEDUJOČE

Od brinjevih grmičkov krib je živ, z meglic pomlad čiši,

glej, nič več trdi ve - ter ne pihlja čez kras. Že

spet je čela na no - gah, ve - čer se zdaj hladi

147

Šturm, *PARTIZANSKA ROMANCA*, Samospevi, 1943–1945, Ljubljana, 1971, str. 147.

poenostavili. V ritmu, melodiji, harmoniji, obliki in barvi (inštrumentaciji) so se vsi trije odločili za vokal ali kvečjemu še za vokalno-inštrumentalne (glasbene) forme, oblike. Prednjačili so tako socialna kot socrealistična glasbena refleksija, ki jo je

diktirala izbrana poezija. Zato kar v večini primerov zasedbe, kot so *samospevi* in *zbori*, le-ti prednjačijo iz njihovih včasih kar »od danes na jutri« izvedenih skladbah, na (partizanskih) *mitingih*. Med izbranimi poeti je v ospredju Karel Destovnik Kajuh, saj je s prenekaterim skladateljem ta slovenski poet sodeloval še v času samega holokavsta, dokler ni bil tako kot pri vseh treh skladateljih v samem vojnem času končan njegov partizanski in umetniški literarni boj.

Kljub temu da je bilo življenje vse glasbene trojice kratko, pa je bilo obenem plodovito. Ne le zaradi tiste cezure med vojno, ampak tudi pred njo. Vsi trije glasbeni poeti so sicer praviloma prisegali na (estetsko) lepoto, potem pa končali klavirno, v sami grdoti tostranstva ali življenja. Po svojih biografskih podatkih so bili skoraj vrstniki, saj jih je v tem ločilo le sedem let (1912 Šturm, 1916 Pešl in 1919 Marolt), torej podobne, ene in iste generacije, podobnih (ustvarjalnih glasbenih) slogov in skladateljskih »šol.« Tudi njihovi datumi smrti oz. ubojev so si zelo blizu: od 1943 (Šturm, padel oz. umrl enaintridesetleten), nato 1944 (Marolt Špik, petindvajsetleten) in zadnji 1945 (Pešl, devetindvajsetleten), torej komaj v dobrih dveh letih. Je pa njihov opus precej raznorodnen, tako po kvaliteti kot kvantiteti.

V tem je najbogatejši med njimi najstarejši Franc Šturm. Avtor z ljubljansko »Osterčevo kompozicijsko šolo« je imel za seboj še dvoje izpopolnjevanj, v Pragi in Parizu. Njegov opus je s prispevki v $\frac{1}{4}$ - in $\frac{1}{6}$ -tonsko glasbo naravnost osupljiv; tudi v primerjavi z vsem tistim (redkim) opusom, ki je nastal v prvih treh letih NOB na Slovenskem. Takrat pa se je potem njihov dovolj radikalni glasbeni jezik nedvoumno zmanjšal in poenostavil. V tistem času in prostoru so bili pač vsi trije deležni in so-odvisni od izvajalcev in sprejemnikov, občinstva, ki so jim bile koncertne dvorane le (partizanski) *mitingi*. Šturm je bil tudi edini v tej trojici, ki je imel za seboj tudi vse glavne in relevantne (glasbene umetniške) oblike oz. zasedbe. Tudi po številu (ustvarjenih, ohranjenih in izgubljenih) del daleč prednjači pred obema preostalima kolegoma iz vrste treh (partizanskih) skladateljev (»za svobodno pesem so padli partizanski skladatelji«).

Ne glede na vse to in pa še zlasti zaradi smrti »njihovega skupnega učitelja in ideologa skrajno modernistično koncipirane

in napisane ter izdane glasbe« Slavka Osterca (1895–1941), bi vsaj Šturm zagotovo po drugi svetovni vojni lahko neformalno prevzel in nadaljeval po njem. Tako pa so prišli po vojni na vrsto povsem drugi, seveda vsi po vrsti še vedno Osterčeve »kompozicijske šole,« dandanes že vsi pokojni (Dragotin Cvetko, Marijan Lipovšek, Karol Pahor, Primož Ramovš, Pavel Šivic, Danilo Švara, Demetrij Žebre idr.).

Vsi trije pa so po »partizanskem opusu« nekako izenačeni. V njihovih delih prednjači vokalna (*zbori*) in vokalno-inštrumentalna glasba (*samospevi*). Tudi zato, ker je bil njihov odnos do partizanske literature, poetike podoben ali celo enak. Pri tem jim je še dodatni (skupni) izziv poezija prvaka našega (Karla Destovnika) Kajuha. Razen enega (Pešla) sta oba preostala ime-la prav na to tematiko kar precejšen opus, značilen tudi po tem, da sta oba (Marolt in Šturm) marsikdaj za enake ali drugačne glasbene oblike oz. zasedbe (*zbori* in *samospevi*) posegala po eni in isti poeziji. Prednjačijo naslovi, kot so to npr. *Bosa pojdiva*, *Materi padlega partizana*, *Pesem XIV. divizije* (*Zaplovi, pesem borb in zmage*), *Pesem talcev*, *Petindvajset*, *Sanjala si* (vse na besedila Karla Destovnika Kajuha) idr.

Viri in literatura

- Akademija za glasbo Ljubljana, ob 20-letnici osvoboditve (1964) jugoslovanskih narodov. Poročila in razprave. Ljubljana: Akademija za glasbo.
- Bedina, Katarina. *List nove glasbe. Osebnost in delo Franca Šturma*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1981.
- Budkovič, Cvetko. *Razvoj glasbenega šolstva na Slovenskem II*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1995.
- Budkovič, Cvetko. *Sveto Marolt Špik glasbenik in borec*. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1977.
- Glasbena zbirka NUK v Ljubljani.
- Grlica, II/1956, št. 2.

- *Kajuh. Zbrane pesmi.* ur. Vrbič, Vlado. Velenje: Knjižnica Velenje, 2015.
- Križnar, Franc. *Slovenska glasba v narodnoosvobodilnem boju.* Magistrsko delo, tipkopis, Ljubljana: FF UL, Oddelek za muzikologijo, 1988.
- Križnar, Franc. *Kajuh v glasbi.* Knjižnica Velenje in Litera, 2021.
- Križnar, Franc. *Slovenska glasba v narodnoosvobodilnem boju.* Razprave Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1992.
- Križnar, Franc. »Spoj literature z glasbo: poezija Karla Destovnika Kajuha (1922–1944).« V: *Svobodna beseda: revija ZZB za vrednote NOB Slovenije*, 1. junij 2020, št. 56, str. 12.
- Križnar, Franc. »Uglasbena poezija Karla Destovnika Kajuha (1922–1944).« V: *Šaleški razgledi*, 2021/18, Knjižnica Velenje, str. 265–296.
- Marolt, Svetozar – Špik. *Štiri pesmi za glas in klavir.* Ljubljana: DZS, 1947.
- *Partizanska pesem.* ur. Radoslav Hrovatin. Ljubljana: DZS, 1953.
- *Pesem borb in zmag.* Ljubljana: Odbor za proslavo 20-letnice Partizanskega invalidskega pevskega zbora in Kulturni, prosvetni in zgodovinski zavod Borec, 1964.
- *Pesmi partizanov, izbrano delo.* ur. Franček Bohanec. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1971.
- Pešl, Rudi. *Tri pesmi.* Rkp. Ljubljana, GZ NUK. 4 str. malega notnega formata, 1947.
- *Repertoar slovenskih gledališč 1867–1967.* Ljubljana, 1967.
- Rijavec, Andrej. *Slovenska glasbena dela.* Ljubljana: DZS, 1979.
- *Samospevi (1943–1945) in revolucija: Umetnost.* Knjižnica NOV in POS (uredil in uvod napisal Ciril Cvetko). Ljubljana: Založba Partizanska knjiga, 1975.
- Simoniti, Rado. *18 samospevov.* Ljubljana: Prosvetni servis, 1965.

- Simoniti, Rado. *Zborovske pesmi*. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1971.
- Vrbič, Vlado. *Prestreljene sanje*. Maribor: Litera, 2020.
- *Vstanite, sužnji: Zbirka revolucionarnih pesmi narodov vsega sveta*. ur. Milan Apih et al. Ljubljana: Založba Borec, 1976.